

I N F O

INFOs redaktion:**Ansvarshavende redaktør:**

Afdelingsdirektør Ane Marie Christensen

☎ 33 33 10 75

E-mail: anem@unibank.dk

Unidanmark

Øvrig redaktion:**EDB-revisor Claus Deela**

☎ 35 29 28 66

E-mail: cd@tu19.ccta.dk

Told- og Skatterevisionen

Revisor Bente Hallberg

☎ 33 75 64 08

E-mail: beh@post.dk

Post Danmark, Intern Revision

Specialkonsulent Tina Møllerup Laigaard

☎ 33 92 91 94

E-mail: tml@oes.dk

Finansministeriet, Økonomistyrelsen

Økonomichef Mette Larsen

☎ 38 19 34 00

E-mail: mette.larsen@observer.dk

Observer Danmark A/S

Revisor Gert Stubbjær

☎ 33 55 42 84

E-mail: gst@codan.dk

Codan Forsikring

Revisionsdirektør John Tyrrestrup

☎ 43 86 49 34

E-mail: john_tyrrestrup@fdb.dk

FDB

Revisor Pui Fong Yau

☎ 44 42 11 49

E-mail: pfy@novo.dk

Novo Nordisk

Redaktionens adresse

IIA INFO

c/o Post Danmark

Vester Farimagsgade 31

1606 København V

Synspunkter, der kommer til udtryk i medlemsbladet, behøver ikke nødvendigvis at svare til bestyrelsens opfattelse eller være udtryk for foreningens officielle standpunkt.

Indhold:

Leder.....	2
Nyt fra bestyrelsen.....	2
Nye medlemmer.....	3
Nu er det snart år 2000!.....	3
Anmeldelse af månedsmøder i IIA.....	4
Kursuskalender.....	6
Anmeldelse af foreningens kurser.....	6
Koordinering af ERFA-grupper.....	7
Nyheder fra ECIIA.....	7
Information fra IIA i Orlando.....	7
Anmeldelse af Erhvervsfremme Styrelsens hjemmeside.....	8
Markedsføring af intern revision.....	8
Samarbejdet mellem intern og ekstern revision....	10
Bagsmækken.....	12

Læserne ønskes en glædelig jul og et godt nytår.

Leder

v/ *Ane Marie Christensen*

Med dette 13. nummer af INFO slutter Foreningen af Interne Revisorer ikke blot et almindeligt kalenderår, men noget så overvældende som det sidste år i det tyvende århundrede, og vi bevæger os ind i et nyt årtusinde.

Det er på sin vis lidt skræmmende, men samtidig også meget spændende.

Vi har markeret årsskiftet med et indlæg om den aktuelle situation på år 2000 fronten. Her er meldingen, at der ikke forventes væsentlige problemer. Stort set alle er velforberedte. Der er gjort en kæmpe indsats, og de fleste store virksomheder og institutioner m.v. har det helt store beredskab klar i nytårsdagene.

Dette nummer indeholder også en artikel om, hvorledes vi kan markedsføre intern revision. Netop vores evner på dette område er en afgørende faktor for vores fremtidige placering. Det er utroligt vigtigt, at vi kan "sælge" vores ydelser til ledelse og medarbejdere i den organisation, vi reviderer. Det kræver en kombination af høj faglig kompetence og venlig imødekommethed.

Vi skal til stadighed leve op til **god intern revisions-skik**, som er udtryk for den faglige norm, efter hvilke principper anerkendte og kompetente fagfæller udfører revisionen. Det er i denne sammenhæng væsentligt at tænke på de vejledninger, der udsendes af The Institute of Internal Auditors.

Vi har besluttet, at vi fremover her i bladet vil gøre en indsats for at styrke kendskabet til disse vejledninger, idet vi finder dem særdeles nyttige. Det er samtidig vejledninger, der er skabt af og for interne revisorer, og de bør indgå i vores tilrettelæggelse af arbejdet på lige fod med de revisionsvejledninger, der er udsendt af FSR.

Nyt fra bestyrelsen

Af *Ane Marie Christensen*

I anledning af, at Frede Bech Poulsen er trådt ud af INFO's redaktion, vil såvel bestyrelse som INFO's redaktion benytte lejligheden til at takke for den store indsats. Frede har været med fra INFO's start og har i høj grad medvirket til det vellykkede resultat. Frede afløses af John Tyrrestrup.

Bestyrelsen har på de seneste møder drøftet, hvorledes foreningen i højere grad kan markedsføre sine aktiviteter og styrke kendskabet til intern revision. Bestyrelsen har samtidig haft for øje, at foreningens positive økonomiske stilling skulle udnyttes i en god sags tjeneste.

Der har i den forbindelse været fokus på to initiativer:

For det første har bestyrelsen et ønske om at udskrive en prisopgave i et emne, der har relation til faget intern revision. På den måde kan der skabes interesse for foreningen både i og uden for medlemskredsen.

For det andet har vi planlagt at indbyde til en såkaldt "høstkonference" i efteråret 2000. Her har vi taget ved lære af vores norske og svenske kolleger, som med stor succes holder årlige konferencer.

Bestyrelsen har således nok at gå i gang med. Gode forslag fra medlemmerne er naturligvis velkomne.

Nye medlemmer

INFO byder velkommen til:

Director Group Internal Audit Bent Larsen
A.P.Møller

Statsaut. revisor Morten Egelund
Arthur Andersen

Koncernrevisionschef Mona Blønd
Codan Forsikring A/S

Kontorchef Lise Andresen
Kapital Holding

Statsaut. revisor Anders Hecht Petersen
PriceWaterhouseCoopers

Intern revisor Sven-Åke Möllerstedt
Mærsk Olie & Gas A/S

Nu er det snart år 2000!

Af Claus Deela HD(IØ), Datanom, Told- og Skat-
terevisjonen

Snart vil verdenshistoriens hidtil største IT-projekt, nemlig år 2000, være tilendebragt for langt hovedparten af de involverede. Med andre ord skulle der nu være "ryddet op" for en længere periode og gjort klar til 01.01.2000.

Som det blev omtalt i IIA INFO nr. 7 i 1997 er år 2000 problematikken kort fortalt teknisk set udløst af skift til et nyt århundrede, da fx en del edb-systemer og mikrochips kun anvender de to sidste cifre i årstallet (2000 bliver derfor til 00 - dette skaber problemer i forbindelse med beregninger, hvori datoer indgår).

Det fremgår af Dataposten nr. 18 1999, at 9 % af omsætningen i computerbranchen alene i 1998 specifikt er relateret til år 2000 problemer, hvilket svarer til ca. 2,24 mia. kr. (kilde: Danmarks Statistik, 1999). Dette tal "blegner" i forhold til andre tal, der iøvrigt på globalt plan er oplyst.

Har indsatsen været tilstrækkelig? Kan der forudses problemer?

Dette er spørgsmål, som især ledelsen samt den interne revisor forlængst bør have undersøgt, idet der i langt de fleste tilfælde efter min opfattelse er oplysningspligt herom. På denne måde har interne revisorer og kontrollere været medvirkende til at forebygge, hvad det menneskeligt har været muligt.

Der har i skrivende stund (39 dage tilbage til år 2000) været relativt påfaldende stille i de danske medier, hvilket formentlig kan tilskrives en velment beroligende strategi for ikke at "puste til ilden" på nuværende tidspunkt.

Det fremgår af 2000parat's hjemmeside, at alle betydende sektorer i det danske samfund er meldt klar. Men da vi jo som bekendt ikke er alene i denne verden, kan vi måske alligevel overraskes i en eller anden udstrækning.

Nytårsnat vil der være mange, som deltager i beredskabet, herunder ikke mindst i forsynings-, tele- og sundhedssektoren, samt Beredskabsstyrelsen og andre overvågningsfunktioner.

Derpå er det snart hverdag igen, hvorunder der måske endda er lidt oprydning i kølvandet på år 2000 projekterne, især hvis der er nedprioriteret en indsats.

Datoen 01.01.2000 vil derfor blive husket af mange. Det samme gælder til dels for 29.02.2000, da dette udgør et specielt skudår, som måske kan overraske.

Endvidere har nogen måske i deres løsningsstrategi valgt at "købe tid" i en årrække, og derved udskudt et evt. problem til senere behandling. Derpå kan fokuseringen i højere grad rette sig mod EURO'en. I denne forbindelse burde år 2000-projektet have udstyret virksomhederne med relevant know-how til formålet, som helt eller delvist kan genbruges afhængig af virksomhedens situation.

Anmeldelse af månedsmøder i IIA

“Implementerings- og sikkerhedsmæssige perspektiver i relation til SAP R/3”

Resume af foredrag på månedsmødet den 9. september 1999. Bo Winther, Principal Consultant og Leif Christensen, Statsautoriseret Revisor, begge fra PricewaterhouseCoopers, havde delt dagens emne.

Af Peter Sejr Petersen, Told- og Skatterevisionen

Dagsordenen for dagens emne var følgende:

- Generel beskrivelse af SAP
- Implementering af SAP
- Risk management

I den generelle beskrivelse blev SAP udlagt som et effektivt ERP-værktøj (Enterprise Resource Planning System), hvortil er knyttet et væld af specialiserede

moduler, fx logistik, økonomi, personale, projektstyring etc. Systemet er tilsyneladende velegnet til integration med andre systemer, hvilket er relevant, da udviklingen blev spået som gående mod større og mere integrerede systemer (også kaldet Second Wave-udviklingen).

I implementeringsbeskrivelsen blev der fokuseret på faseforløb og "critical factors" i forbindelse med indførelsen af SAP. Forløbet indeholder de sædvanlige faser, dvs. foranalyse, planlægning, implementering og drift. For at forløbet skal have en positiv udgang betones vigtigheden af at definere virksomhedsstrukturen således, at alle kritiske faktorer bliver identificeret. Af kritiske faktorer blev nævnt lederskab, strategi, forretningsprocesser, medarbejdere, applikationer etc.. Endvidere var det væsentligt at forstå, at implementering af SAP-systemet ikke blot involverer eksisterende organisationsstrukturer, men også ændrer disse. Det blev derfor understreget, at systemimplementering er kompleks og tidskrævende, hvor tidshorisonter under et halvt år er mere eller mindre urealistiske og underbudgettering i forhold til projektbudget mere er reglen end undtagelsen.

Afslutningsvis blev problemstillinger angående "risk management" beskrevet. Her blev emnet opdelt i "autorisation control" og "business control". Hvad angår autorisation var fokus på funktionsadskillelse, dvs. definition af jobprofiler og brugeradgang. Deres pointe var, at en organisation bør have max. 20-30 brugerprofiler, da kompleksiteten i SAP's autorisationsstruktur ellers bliver uhåndterlig. "Business control" skulle forstås som et instrument til at fastlægge det accepterede risikoniveau. Pointen var her, at det er muligt at afdække procedurefejl via hjælpeprogrammer, som holder forud definerede, tilladte procedurer op

mod faktiske, forekommende procedurer, og derved tester sikkerheden i systemet.

Redaktionen kan tilføje, at af oktober nummeret af The Internal Auditor fremgår det, at der findes et "SAP - Auditors forum", som bl.a. har udarbejdet et kompendium om revision af SAP. Kompendiet kan uden omkostninger hentes ned fra Internettet på www.sap.com

EU's Revisorgrønbog og ny lovgivning på revisionsområdet

Anmeldt af Gert Stubkjær, Codan Forsikring

Kristian Madsen-Østerbye (KMØ) holdt på månedsmødet den 14. oktober 1999 et foredrag om de seneste tiltag indenfor EU vedrørende en fælles regulering af revisors arbejde.

KMØ fortalte, at et udvalg nedsat af EU kommissionen har udarbejdet et udkast til "Quality assurance for the statutory audit: Minimum requirements".

KMØ redegjorde for udvalgets arbejde, herunder de problemstillinger, der har været og stadig er i de enkelte medlemsstaters forskellige opfattelse af revision, samt i hvilket omfang revisionsfaget er udviklet i den enkelte stat. Det blev fremhævet, at især Grækenlands og Italiens opfattelse heraf havde været genstand for mange drøftelser i udvalget.

Udvalgets arbejde kan opdeles i følgende 4 delopgaver:

Kvalitetssikring

Revisionsstandarder
Uafhængighed
Liberalisering

I forbindelse med punktet revisionsstandarder er det blevet drøftet, i hvilket omfang de enkelte lande i forvejen har implementeret IFAC's revisionsstandarder. Undersøgelsen heraf viste, at Holland, Østrig og Portugal er de eneste lande, der fuldtud har implementeret IFAC's standarder. Danmark er tæt på men mangler endnu fx ISA 240 Fraud and error og ISA 550 Related parties.

Foredraget var veldokumenteret i form af de udleverede plancher og udkast til "Quality assurance for the statutory audit: Minimum requirements".

Det er min opfattelse, at månedsmødet var interessant, især de praktiske eksempler på de forskellige opfattelser af revisorhvervet og forudsætningerne herfor, som findes i de enkelte medlemsstater. Det bliver spændende at konstatere, hvorledes udvalgets arbejde udmunder i nye tiltag i en kommende EU regulering af revisors arbejde.

Aktivitetskalender

I den kommende periode er der planlagt følgende aktiviteter:

16. marts 2000

13. april 2000

8. juni 2000 (årsmøde)

Der vil blive udsendt særskilte indkaldelser før hvert månedsmøde.

Tilmelding til månedsmøder sker til Bente Christensen,
Post Danmark, Intern Revision,

☎ 33 75 64 02 eller

FAX nr. 33 32 90 10 eller

E-mail: bcc@post.dk

senest mandagen før afholdelse af månedsmødet.

Kursuskalender

Intern revision

modul 1	forår 2001
modul 2	forår 2001
modul 3	11. - 12. maj 2000

IT-revision

modul 1	7. - 8. sept. 2000
modul 2	12. - 13. okt. 2000
modul 3	23. - 24. nov. 2000

Statistisk revision 23. - 24. marts 2000

Operationel revision 28. - 29. sept. 2000

Præsentationsteknik 26. - 28. april 2000

Tilmelding til kurserne kan foretages på skemaet i kursuskatalogets sidste side eller på IIA's hjemmeside.

Anmeldelse af foreningens kurser

Foreningen har i oktober måned afholdt grundkursus i intern revision (modul 1 og 2) i Ebeltoft.

I den forbindelse har redaktionen kontaktet en af kursusedtagerne for at høre hendes mening om kurserne.

Grundkurser i intern revision

Af revisor Laila Fihl, Post Danmark

Jeg blev ansat i Post Danmark Intern Revision den 1. januar i år. Indtil da havde jeg beskæftiget mig med regskabsvæsen og systemsammenhænge i diverse regnskabsystemer i Post Danmark.

Som forholdvis ny i faget intern revision var jeg meget spændt på, hvad jeg ville få ud af disse kurser. Det første kursus var modul 1 i grundkursus i intern revision.

Kurset indeholdt en uddybning af ekstern og intern revisors opgaver og tilhørende lovgivning. Selv om det er tørt stof, formåede underviserne at holde min interesse fangen. Senere på dagen gik vi over til at høre om selve revisionsprocessen, herunder planlægning, vurdering af væsentlighed og risici. Ind imellem fore-

dragene var der indlagt cases. Disse var meget relevante, da alle kunne bidrage med egne oplevelser. På kurset var der også deltagere, der havde arbejdet i en intern revisionsafdeling i flere år. Det var interessant at opleve, at de efter min opfattelse, også havde gavn af de indlagte cases, trods det, at de havde flere års erfaringer end mig. Efter en dag med megen teori, var det dejligt med et par hyggelige timer om aftenen sammen med de andre kursister.

Næste dag fortsatte det med de forskellige revisionsmål og former for revision. Hvis der var noget, man ikke forstod, var der altid mulighed for at få en yderligere uddybning af emnet. Vi havde også cases denne dag. Jeg lærte meget af disse cases, da der er flere måder at revidere på. Vi fik også at vide, at nogle af emnerne ville blive uddybet i modul 3.

Modul 2 i grundkursus intern revision blev afholdt nogle få uger senere. Og glæden ved at møde de fle-

ste af kursisterne fra modul 1 var stor. Man kendte jo hinanden. Snakken gik. Modul 2 gik på revisionens afsluttende faser og revisors rapporteringsmuligheder. Nu føler jeg, at jeg har været hele vejen rundt om opgaven revision. Jeg glæder mig til modul 3, hvor nogle af udvælgelsesmetoderne vil blive uddybet. Jeg glæder mig også til gensynet med undervisere og kursister.

Koordinering af ERFA-grupper

Der er siden maj afholdt en række møder i SAP R/3-erfagruppen, hvor blandt andet "Tildeling af autorisati-

oner i SAP R/3" er diskuteret. De afholdte møder tegner godt for fremtiden, men der er stadig plads til flere medlemmer, interesserede kan kontakte edb-revisor Merete Sørensen, Novo Nordisk på telefon 44 44 88 88.

Nyheder fra ECIIA

Af Tage Rasmussen

Den 7. november blev der afholdt møde i den europæiske confederation.

Sammenslutningen består nu af 26 lande og tre mere er på vej.

Den nye organisation med en ansat direktør, Neil Cowan, UK, er nu ved at være indarbejdet, således at mange af sagerne er vel forberedte inden mødet.

IIA Inc.'s præsident Bill Bishop var tilstede ved mødet og orienterede om de vigtigste nye tiltag indenfor IIA Inc.

På mødet blev præsenteret ECIIA's Position Paper: "The Internal Auditor's Role in the Prevention of Fraud." Dette dokument vil senere blive tilgængelig på foreningens webside.

Blandt de vigtige sager på mødet kan nævnes:

- Beslutning om Business Plan for 2000-2002
- Beslutning om en manual for ECIIA's mål, politikker og procedurer
- Beslutning om nedsættelse af en Audit Committee.

Tage Rasmussen blev udpeget som den ene af de to medlemmer.

IIA Inc. vil arrangere et "Global Forum" i Berlin 15. - 18. oktober 2000. Der forventes at deltage to repræsentanter for hvert land. Det næste møde i ECIIA vil blive afholdt i tilknytning dertil.

Information fra IIA i Orlando

Af Frede Bech Poulsen

Vi har modtaget enkelte eksemplarer af brochuren for "The International Conference 2000", som holdes 11. - 14. juni på Marriott Marquis Hotel i New York.

Hvis nogen skulle være interesseret i at deltage, kan brochuren rekvireres hos Bente Christensen på ☎ 33 75 64 02, så længe lager haves.

Tilmelder man sig før 15. april er det til en reduceret pris på USD 950.

Oplysningerne kan også hentes på konferencens WEB side: **WWW.nyiaa.org/conf2000**.

E-mail adressen er: **conf2000@nyiaa**.

Hvis man sender adresse dertil, vil man automatisk blive holdt orienteret om opdateringer, flytilbud m.m.

- Hvilke regler gælder, når man skal starte egen virksomhed, ansætte medarbejdere eller udvikle nye produkter?
- Hvilke regler gælder for mærkning af importvarer?
- Kan jeg forsikre min virksomhed?

Den anden guide, Tilskudsguiden, indeholder en gennemgang af 45 tilbud fra danske myndigheder om tilskud, lån, eller garantier, som kan søges af virksomheder inden for fremstilling, service og handel. Guiden indeholder alle nødvendige informationer om ordningerne og har links til informations- og ansøgningsmateriale.

Begge guider er en forlængelse af Erhvervslivets Hotline's arbejde med telefonisk at vejlede virksomhed om offentlige regler og tilbud.

Anmeldelse af Erhvervsfremme Styrelsens hjemmeside

Af Torsten Sølund, Erhvervsfremme Styrelsen

Erhvervsfremme Styrelsen har en hjemmeside, der findes på HYPERLINK <http://www.efs.dk>

Siden er interessant for rådgivere, fordi den giver et godt overblik over den gældende lovgivning. Al information om regler og tilbud, der vedrører virksomheder er samlet her, hvilket betyder at man ikke behøver at søge informationer mere end et sted.

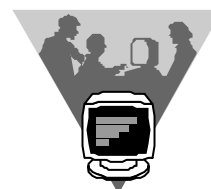
Hjemmesiden er stor, men er til trods for det nem at navigere rundt i, selvom man ikke er vant til at bruge internettet. Der skal ikke mange klik til, før man har fundet den ønskede information.

Siden indeholder to interessante og omfattende guides, som giver virksomheder en problemorienteret indgang til informationer om offentlige regler og tilbud.

Den første guide, Virksomhedsguiden, er i høj grad rettet mod iværksættere og små og mellemstore virksomheder. Den svarer bl.a. på spørgsmål som:

Erhvervsfremme Styrelsens hjemmeside indeholder selvfølgelig også informationer om Styrelsens egne initiativer, blandt andet omkring innovation og kompetenceudvikling. Den giver mulighed for at tilmelde sig til en nyhedsservice, så man får e-mail om Erhvervsfremme Styrelsens nye initiativer, opdateringer af de to guides og andre interessante emner.

Erhvervsfremme Styrelsen oplyser, at hjemmesiden i løbet af næste år vil undergå større design- og indholdsmæssige forandringer, således at man i endnu højere grad end i dag kan være virksomhedernes indgang til informationer om offentlige services for erhvervslivet og om de regler, virksomhederne må rette sig efter.

Markedsføring af intern revision

Af Gert Stubkjær, Codan Forsikring

Det primære formål med "markedsføring" af intern revision er at skabe accept og respekt om den interne revision i forholdet til selskabets øvrige organisation og hos de eksterne revisorer. Det sekundære formål er at gøre rekruttering såvel internt i selskabet som udenfor selskabet lettere.

For de reviderede enheder og for modtagere af intern revisions rapporter og erklæringer er det vigtigt, at intern revision er anset og respekteret som en kompetent, objektiv og upartisk afdeling.

Det bør være den interne revisions grundlæggende ide at udføre arbejdet på et højt fagligt og etisk niveau og at opnå og fastholde et godt omdømme for selskabet som helhed. Revisionschefen kan påvirke dette ved, at hver enkelt interne revisor løbende

modtager interne retningslinier af faglig karakter, herunder standarder for planlægningsnotater, revisionsinstrukser og revisionsrapportering. Disse skrifter bør udgøre et minimumskrav til dokumentation af revisionsarbejdet.

Revisionschefen kan med fordel præsentere den interne revision overfor den øvrige organisation. Dette kan fx ske i selskabets interne aviser eller nyhedsblade. Præsentationen bør omfatte en beskrivelse af formålet med intern revision samt intern revisions retningslinier, opgaver og ansvar. Derved kan isen være brudt overfor en række af de personer, som intern revision fremover kommer til at samarbejde med.

Revisors optræden

Den enkelte revisormedarbejders optræden såvel i som uden for det daglige arbejde er en væsentlig del af intern revisions ansigt udadtil. Intern revision er en "Servicevirksomhed" og som sådan sårbar i alle relationer til omverdenen. Det må huskes, at intern revisions måde at behandle selskabets ansatte og deres forhold på er identisk med den "ydelse" som intern revision leverer.

Den enkelte interne revisor bærer således et medansvar for at være med til at beskytte og vedligeholde

den interne revisionsafdelings omdømme. Dette gælder specielt i forholdet til selskabets ansatte.

Revisionsarbejdet skal derfor udføres med dygtighed og professionalisme med henblik på at sikre en effektiv og kvalitetspræget løsning af de arbejdsopgaver, som intern revision er pålagt eller har påtaget sig.

En intern revisionsafdeling reviderer typisk mange forskellige områder og problemstillinger, herunder introduktionen af nye produkter, og ny teknologi indenfor forretnings- og administrative områder. Dette stiller meget betydelige krav til den enkelte medarbejders personlige udvikling og uddannelse. Det kan således være nødvendigt, at hver enkelt medarbejder bliver videreuddannet og derudover løbende holder sig velorienteret om fx samfunds- og teknologiuudviklingen i almindelighed samt udviklingen indenfor virksomhedens primære driftsområder i særdeleshed.

Ansatte i selskabet og hos den eksterne revision er af vidt forskellig karakter og temperament. Det kan derfor ikke forventes, at den enkelte medarbejder kommunikerer lige godt med alle typer. Den interne revisor bør drøfte eventuelle problemer i forholdet til selskabets øvrige ansatte med revisionschefen, såfremt samarbejdet føles vanskeligt eller utilfredsstillende.

I forholdet til kollegaer i intern revision og revisorer hos den eksterne revision skal den enkelte revisormedarbejder undlade at nedvurdere deres arbejde. Revisor skal aldrig antyde direkte eller indirekte kritik af kollegaer eller foretage sammenligninger, der på illoyal måde sætter kollegaer i et dårligt lys. Hvis man alene fortæller revisorkollegaer og selskabets øvrige ansatte om de ydelser, den interne revision kan præstere, vil det give langt større respekt, såfremt der ikke samtidig fremsættes kritik af andre.

Revisors rapportering

For at modtagerne af rapporter og erklæringer fra intern revision kan have tillid til disse, bør den interne revisions rapportering ske via en åben dialog med den reviderede enhed. Det er vigtigt, at intern revision i denne proces undgår, at den reviderede enhed føler, at de får "en kniv i ryggen" af intern revision.

Revisionsrapporter bør derfor fremsendes i udkast til kommentering hos den reviderede enhed, og der bør foretages rettelse af fejl eller misforståelser inden revisionsrapporter færdiggøres og eventuelt fremsendes til overordnede ansvarlige. Det kan være nyttigt med møder med den reviderede enhed om udkastet til en revisionsrapport suppleret med den reviderede enheds skriftlige kommentarer hertil. Den reviderede enheds skriftlige kommentarer bør indgå i revisionsrapporten, således at en eventuel forskellig opfattelse af de rapporterede forhold er belyst fra begge sider

Revisor kan på opstartsmøder med den reviderede enhed spørge om deres opfattelse af revisionsrapportens detaljeringsniveau. Er rapporteringen for overordnet? for detaljeret? eller kunne revisionsrapporten med fordel struktureres på en anden måde?

Revisors rådgivning

Det er vigtigt, at intern revision ikke er modstander af rådgivnings- og assistanceopgaver på grund af

"berøringsangst". Disse opgaver kan medvirke til at synliggøre intern revision og samtidig være værdiskabende for selskabet. Det er dog meget vigtigt, at den interne revision forstår opgavestillerens forventninger til opgavens udførelse.

Den interne revision skal dog udøve rådgivning og assistance, således at uafhængigheden og troværdigheden ikke anfægtes, ligesom det altid skal vurderes, om den interne revision råder over de nødvendige faglige kvalifikationer og kapacitet til løsning af opgaven.

Revisors rekruttering

Har intern revision fået skabt accept og respekt om den interne revision i forholdet til selskabets øvrige organisation og hos de eksterne revisorer, kan dette i nogle tilfælde være udfaldsgivende ved rekruttering af nye medarbejdere. Fx vil nye medarbejdere i flere tilfælde forsøge at indhente viden om selskabets interne revisionsafdeling, herunder om nogle af de i afdelingen ansatte revisorer.

På den baggrund kan det "ansigt" som revisionschefen og de interne revisorer har tegnet internt i selskabet

og eksternt - i form af artikler, foredrag og deltagelse i kurser - blive et aktiv for den interne revision.

Flere steder i udlandet er der praksis for, at medarbejdere ansættes i den interne revision og efter 3-5 års arbejde rekrutteres til jobs i den øvrige organisation. Arbejdet i den interne revision giver medarbejderne en bred viden om virksomhedens forhold, og samtidig en forståelse for interne kontrolforanstaltninger. Det er min opfattelse, at revisionschefer i Danmark tilsvarende bør arbejde aktivt herpå, idet disse personer kan være kulturbærere for den interne revisions holdninger og etik.

Samarbejdet mellem intern og ekstern revision

Af intern revisor Louise Claudi Westh, Nykredit A/S.

Indledning

Med indførelse af lovpligtig intern revision i pengeinstitutter i lov om Bank- og Sparekasser nr. 327 af 24. maj 1989 bredte udviklingen af interne revisionsafdelinger sig i Danmark. I 1991 blev bestemmelsen i Bank- og Sparekasseloven fulgt op af en lignende bestemmelse for realkreditinstitutter vedrørende etablering af intern revision. Afslutningsvis blev Lov om Forsikringsvirksomhed ændret pr. 1. januar 1995 og udvidet med kravet om intern revision gældende fra den 1. juli 1995. Lovkravene blev fulgt op af Finanstilsynets retningslinier for revisionens gennemførelse i de enkelte institutter udstedt som bekendtgørelser.

Pr. 17. december 1998 blev revisionsbekendtgørelserne for børsrådgivnings- og pengeinstitutter, realkre-

ditinstitutter samt forsikringsselskaber erstattet af en fælles bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder og koncerner, økonomiministeriets bekendtgørelse nr. 999 af 17. december 1998. Bekendtgørelsen har til formål at ensrette reglerne i finansielle virksomheder, dog er der i bekendtgørelsen indført særregler for de enkelte institutter i det omfang, det har været nødvendigt.

I skrivende stund foreligger et høringsudkast til revidering af bekendtgørelsen af 17. december 1998. Den nye bekendtgørelse ønskes iværksat med virkning fra årsregnskabet 1999 og forventes offentliggjort inden jul.

Som følge af etableringen af flere og flere interne revisionsafdelinger er samarbejdet mellem intern og ekstern revision en betydelig del af både intern revision og ekstern revisions daglige arbejde, hvortil der i dag stilles større og større krav. Det daglige samarbejde omfatter blandt andet:

- Udarbejdelse af revisionsinstruks samt retningslinier for samarbejde
- Fordeling og udførelse af arbejde

- Gennemgang af det udførte arbejde og rapportering

Intern revisions ansvar

I 1998 blev fællesbekendtgørelsen for revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder og koncerner godkendt blandt andet med den radikale ændring, at den interne revisor skal tage forbehold i sin påtegning, såfremt årsregnskabet efter revisionschefens opfattelse ikke giver et retvisende billede af virksomhedens aktiver og passiver, økonomiske stilling samt resultat.

Spørgsmålet rejser sig med denne ændring, om den interne revision kan stilles til ansvar over for handlinger foretaget i medfør af sit erhverv, fx urigtige oplysninger afgivet i påtegningen.

Som udgangspunkt kan den interne revisionschef ifalde både erstatningsansvar og strafansvar. Det er dog min opfattelse, at det må anses for usandsynligt, at dette sker. Den interne revision og den interne revisor-

ionschef er omfattet af reglerne om ansatte i funktionærloven, hvorfor det almindeligvis vil føre til afskedigelse, såfremt en pligt ikke er opfyldt.

Regulering af samarbejdet mellem intern og ekstern revision

Lovgivningen samt instituttets ledelse sætter de overordnede rammer for arbejdsdelingen og samarbejdet mellem intern og ekstern revision i bekendtgørelsen og funktionsbeskrivelsen. FSRs revisionsvejledning 20 fastsætter de krav, ekstern revision kan stille til intern revision, når ekstern revision skal basere sig på intern revisions arbejde. I praksis er det min opfattelse, at den interne revisionschef og de eksterne revisorer sætter rammen. Det er op til parterne, at få arbejdsdelingen og samarbejdet formaliseret på en måde, der er tilfredsstillende for begge parter. Dog med det formål, at ekstern revision kan basere sig på intern revisions arbejde

Samarbejdet mellem intern og ekstern revision bør være præciseret i en fordelingsplan. Fordelingsplanen bør omfatte en identifikation af alle revisionsområderne indenfor koncernen.

I fordelingsplanen bør revisionsarbejdet fordeles mellem den eksterne revision og intern revision efter følgende kategorier:

- 1 = Intern Revision reviderer området fuldt ud.
- 2 = Udføres i fællesskab af den valgte revision og Intern Revision opdelt i følgende kategorier:
  - 2A Intern Revision udfører hovedparten. Den valgte revision medvirker.
  - 2B Revisionen udføres i fællesskab.
  - 2C Den valgte revision udfører hovedparten. Intern Revision medvirker.
- 3 = Den valgte revision reviderer området fuldt ud.

Fordelingsplanen skal tillige indeholde retningslinier for samarbejdet mellem den valgte revision og Intern Revision. Samarbejdet omfatter planlægning, udførelse, rapportering og dokumentation af revisionsarbejdet.

Både ved fordelingen, planlægningen, koordineringen og rapporteringen af revisionsarbejdet er det efter min mening påkrævet, at intern og ekstern revision kan bli-

ve enige om skriftligt at få formuleret de retningslinier, som gælder for alle, og som alle har mulighed for at leve op til. Med udgangspunkt i skriftligt formulerede retningslinier har intern og ekstern revision et grundlag for det videre samarbejde.

Problemer i samarbejdet mellem intern og ekstern revision

På trods af skriftligt udarbejdede retningslinier for samarbejde mellem intern og ekstern revision kan der opstå flere problemer i samarbejdet, nogle mere alvorlige end andre. Både intern og ekstern revision kan være med til at undgå eller forebygge disse problemer.

Samarbejdet mellem intern og ekstern revision vil afhænge af, hvorvidt man erkender, at man er 2 parter, der danner et fællesteam, intern revision og ekstern revision. Hvis en part forsøger at promovere sig på den andens bekostning, giver det problemer. Det er væsentligt at anerkende, at man skal opfattes som en revision over for bestyrelse og direktion. Samarbejdet skal fungere, så revisionen har mulighed for at fremstå bedst muligt.

Intern revision bør anerkende, at ekstern revision har ansvaret for sin påtegning og kan gøres erstatnings-

ansvarlig. Derved har ekstern revision en ret og pligt til at foretage vurdering af intern revision samt foretage yderligere revisionshandling, hvis dette skønnes nødvendigt i henhold til god revisionsskik.

Intern revision kan lære af ekstern revisions metoder, fordi de kommer i andre virksomheder, og derved kan give et mere bredt billede af udførelsen af revisionsarbejdet.

Ekstern revision bør anerkende kompetence hos intern revision

Det er min opfattelse, at samarbejdet mellem intern og ekstern revision fungerer tilfredsstillende i langt de fleste virksomheder i Danmark. Alle parter i revision har som udgangspunkt respekt for hinanden og hinandens arbejde.

Bagsmækken

Oplysninger om foreningen

Hvis man ønsker oplysninger om

Foreningen af Interne Revisorer

henvises til Bente Christensen, Post Danmark, Intern Revision på ☎ 33 75 64 02.

Foreningen af Interne Revisorers bestyrelsesmedlemmer:

Søren Kongsbo (formand)	Post Danmark
Tage Rasmussen (næstformand)	Handelshøjskolen, Århus
John Rasmussen	Den Danske Bank

(kasserer)	
Frede Bech Poulsen (sekretær)	
Ane Marie Christensen	Unidanmark
Peter Birkholm Laursen	Handelshøjskolen, København
John Tyrrestrup	FDB

Jobannoncer

Jobannoncer kan bringes i INFO for kr. 1.500.
Annonceudkast sendes til: Bente Christensen,
Post Danmark, Vester Farimagsgade 31, 1606 Kø-
benhavn V.

CIA-eksamen

Henvendelse angående CIA-eksamen samt forberedelse hertil kan rettes til Tage Rasmussen.
Der kan søges yderligere oplysninger på IIA's hjemmeside (se nedenfor).

Oplysninger om mærkedage

Oplysninger om mærkedage bedes meddelt til Bente Hallberg, Post Danmark, Intern Revision på ☎ 33 75 64 08

Artikler

Artikler i INFO honoreres med 3 flasker god rødvin.

Næste nummer

Udkommer i April 2000

Udlån

System Control & Auditability (SAC-Rapporten)

Vi har nu et fuldstændigt eksemplar af SAC-Rapporten, som kan lånes ved henvendelse til foreningens sekretær på ☎ 32 53 09 89.

Formålet er at give de medlemmer, der endnu ikke har anskaffet den, en chance for at danne sig et indtryk af den inden bestilling.

COSO rapporten (Internal Control Integrated Framework), som tidligere har været omtalt på månedsmøderne og nu sidst under kurset "Operationel Revision" kan nu lånes til gennemsyn, før man evt. selv vil anskaffe den fra Orlando.

Rapporten er delt op i 4 bind:

- Executive Summary (7 sider)
- Reporting to External Parties (25 sider)
- Framework (118 sider)
- Evaluation Tools (203 sider)

Henvendelse til sekretæren på ☎ 32 53 09 89

Oplysninger om diverse hjemmesider

IIA-DK's Hjemmeside	www.iaa.dk
IIA's hjemmeside	www.theiaa.org Se endvidere IIA-INFO nr. 12

	www.itaudit.org
IIA, UK Chapter	www.iaa.org.uk
Outsourcing	www.outsourcing.com Se endvidere IIA-INFO nr. 8
AuditNet	users.aol.com/auditnet
Fraud	users.aol.com/auditnet (derefter vælges FraudNet). Se endvidere IIA-INFO nr. 7

Artikelindeks over artikler m.v., der er bragt i IIA-INFO 1 - 13

Emne	Forfatter	IIA-Infonr.
20 udsagn om software og dets betydning for revisionen	Nina Belcaid	8
At skabe værdi.....	Tina Mollerup Laigaard	8
Besvigelser i dansk erhvervsliv	Jesper Koefoed	10
Business and auditing impacts of new technologies (SAC-rapporten)	Tina Mollerup Laigaard	6
Business Conscience	Frede Bech Poulsen	7
CIA eksamen /anvendelse i udlandet	Bent Erik Hansen	12
Control self-assessment	Tina Mollerup Laigaard	2
Datawarehouse	Claus Deela	10
Et eksempel på virksomhedsetik	Frede Bech Poulsen	9
Etik og intern revision	Frede Bech Poulsen	7
FraudNet	Claus Deela	7
Fremtidig opgave for intern revisor	Thorkild Jakobsen	7
Intern revision/controlling - både og / hverken eller	Erik Lindeskov	7
Internationalt ERFA-samarbejde	Thorkild Jacobsen	11
Intern revision i Dansk Landbrugs Grovvarereselskab AmbA (DLG)	Bjarne Rasmussen	4
Intern revision i forsikringsvirksomheder	Gert Stubkjær	9
Intern revision i Told•Skat	Thorkild Jakobsen	4
Markedsføring af intern revision	Gert Stubkjær	13
Nu er det snart år 2000	Claus Deela	13
Nye regnskabsformer	Jens Frederiksen	12
Om forandringens vinde	Thorkild Jakobsen	7
Outsourcing af IT	Claus Deela	8
Projektrevision	Claus Deela og Tina Mollerup Laigaard	9
Revision af homebanking systemer	Finn Morell	10
Revision i politiet	Troels Jensen	3
Samarbejdet mellem intern og ekstern revision	Louise Claudi Westh	13
Styrkelse af den interne kontrol og resultatopfølgning i staten. Økonomstyrelsens Rådgivende Controllerfunktion	Viktor Bech Pedersen	3
Vejen til CIA-eksamen	Lisbet Juul Larsen	12
Videnregnskaber	Anja Otterstrøm	12
År 2000 problematik	Claus Deela	7